

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Nová zahraniční a bezpečnostní politika EU a úloha občanské společnosti (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2012/C 24/11)

Zpravodaj: **pan CEDRONE**

Dne 14. září 2010 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Nová zahraniční a bezpečnostní politika EU a úloha občanské společnosti.

Specializovaná sekce Vnější vztahy, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 25. května 2011.

Na 475. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2011 (jednání dne 27. října 2011), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 111 hlasy pro, 23 hlasů bylo proti a 23 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Strategie

1.1.1 Ve světle výrazných probíhajících změn musí Unie využít příležitosti, kterou skýtá zřízení Evropské služby pro vnější činnost (ESVČ) a vytvoření funkce vysokého představitele pro zahraniční politiku, a nově definovat a aktualizovat svou strategii zahraniční politiky co se týče politik a oblastí zásahu, které je třeba upřednostňovat. K dosažení tohoto cíle může napomoci pouze sdílení společných zájmů a rozsáhlá koordinace.

1.1.2 Evropa vytváří jednu třetinu celosvětového HDP. EU však není pouze hospodářským společenstvím. Úloha Evropy získává na významu v souvislosti s konstatováním, že členské státy EU v současnosti již nemohou hájit své vlastní zájmy, prosazovat své hodnoty na mezinárodním poli či čelit přeshraničním výzvám (např. migraci nebo terorismu) pouze jako jednotlivé národní státy. Silnější společné úsilí členských států v oblasti zahraniční politiky by rovněž napomohlo k omezení rozdílných přístupů vlád či k předcházení kroků, jež jednotlivé členské státy podnikají samostatně, k čemuž v poslední době dochází. Pokud by se totiž tento trend potvrdil, mohl by urychlit nejen hospodářský, ale i politický úpadek, což by mohlo ohrozit demokratické hodnoty, na nichž EU staví.

1.2 Politiky

1.2.1 EU musí na prvním místě zachovat své hodnoty v zahraniční politice a definovat společné politiky a opatření na ochranu míru, předcházení konfliktů, rozvoj stabilizačních opatření, posílení mezinárodní bezpečnosti při dodržování zásad charty OSN a na konsolidaci a podporu demokracie, právního státu, základních lidských práv, zásad mezinárodního práva (včetně základních pracovních norem) a podporu obyvatelům zasaženým přírodními pohromami či neštěstími souvisejícími s lidskou činností. Jestliže však Evropa vyvíjí úsilí i mimo

své území, není to pouze z humánnosti nebo z lásky k bližnímu, ale protože je to v našem zájmu, chceme-li v Evropě zachovat blahobyt. Rovněž je třeba se zabývat problematikou uprchlíků a poskytnout vyhlídky obyvatelstvu ve vlastní zemi.

1.2.2 EU se musí v tomto ohledu dostat na vedoucí postavení v rámci OSN, jíž náleží hlavní odpovědnost za zachování mezinárodního míru. Jako nezbytná se tedy jeví úzká spolupráce mezi EU a OSN v oblasti řešení občanských a vojenských krizí, a zejména humanitárních záchranných operací.

1.2.3 Dále je podle Evropského hospodářského a sociálního výboru (EHSV) třeba posílit integrovaná a společná opatření zahraniční politiky v oblastech bezpečnosti a zásobování energií, bezpečnosti potravin, změny klimatu, regulace migračních proudů a boje proti organizovanému zločinu, nelegálnímu obchodu, pirátství a korupci. Do tohoto procesu integrace a koordinace je třeba zahrnout i obchodní politiku. To celkově představuje značné komplexní úsilí, jež vyžaduje uzpůsobení rozpočtu EU věnovaného na zahraniční politiku.

1.3 Zeměpisné oblasti zásahu

1.3.1 Unie musí sledovat a zajímat se o vše, co se děje mimo její hranice, přičemž musí nově definovat vlastní strategii spojení. Nemá však zatím všechny prostředky a nástroje, aby to mohla učinit tak, jak by bylo nutné a žádoucí, aby se stala skutečně svěbytným **politickým subjektem** na mezinárodní úrovni. Hlavní výzvou pro ni nicméně není nedostatek nástrojů, ale neschopnost zajistit soulad v řízení různých nástrojů a zaručit v tomto směru příslušnou politickou vůli členských států.

1.3.2 Aniž by EU přehlížela, přinejmenším z hospodářského hlediska, své vztahy s významnými oblastmi světa, jako je Severní Amerika, s níž udržuje strategický vztah, Jižní Amerika a Karibik, s nimiž Evropská unie uzavřela biregionální strategické partnerství, Čína, Indie a Rusko, musí proto věnovat ještě větší pozornost dění uvnitř svých zeměpisných hranic a u svých sousedů, jak činila doposud. Za tímto účelem je nezbytné vyvíjet synergie mezi dvoustrannými a regionálními vztahy.

1.3.3 Vzhledem k tomu se jeví nezbytné dokončit proces rozšíření směrem na Balkán, který představuje vysoce citlivou oblast uvnitř hranic Unie, pokračovat ve vyjednávání s Tureckem, rozvinout účinnou politiku sousedství a soustředit pozornost na situaci ve Středozeří a na Blízkém východě.

1.3.4 V tomto ohledu je třeba oživit na nových základech politiku ve středomořské oblasti, opírající se o nové instituce, nové organizace spolupráce a náležité operační prostředky a nástroje. Volání po demokratizaci a občanském pokroku z těchto zemí je třeba vyslechnout a podpořit. Unie nese hlavní odpovědnost za zabezpečení rychlého a bezproblémového přechodu k demokracii, ne k nových diktaturám, byť maskovaným, aby nezradila naději obyvatelstva a mladých lidí ve svobodu, lidskou důstojnost a sociální spravedlnost.

1.3.5 Za tímto účelem se jeví nezbytné vyčlenit více zdrojů z unijního rozpočtu na spolupráci s těmito zeměmi, zejména s ohledem na budování institucí, hospodářský a sociální rozvoj, vytváření pracovních míst a investičních příležitostí v příslušných zemích.

1.3.6 V této souvislosti se úloha EHSV zdá být klíčová pro uskutečnění opatření a zásahů „lidí pro lidi“ a rozvíjení strukturovaného vztahu s existujícími organizacemi zastupujícími občanskou společnost ve Středomoří a na Blízkém východě, jež stály u zrodu probíhajícího procesu přechodu, aby byl podpořen dialog mezi občanskou společností a příslušnými vládami a byla posílena demokratická účast na ochraně občanských práv a právního státu.

1.3.7 Další prioritní oblastí zásahů Unie musí být Afrika jako celek. Bezpečnost a stabilita EU závisí do velké míry na rozvoji a demokratickém růstu tohoto nám tak blízkého kontinentu. Pokud chce Unie překonat destabilizující vlny masivní emigrace způsobené dezertifikací, potravinovou krizí, zvýšením chudoby afrického obyvatelstva, zkorumpovanými a prolhanými režimy a neexistencí spravedlnosti a svobody, musí jednat efektivně a okamžitě a usilovat o uzavření paktu s tímto kontinentem.

1.4 Mezinárodní organizace

1.4.1 EU musí podporovat koordinované a efektivní kroky na mezinárodních fórech mj. ve prospěch jejich hluboké transformace, aby byla funkčnější, pokud jde o nové úkoly a nové

potřeby, jimž musí čelit, a dospět tak k tomu, aby v takových souvislostech vystupovala jednotně prostřednictvím jediného představitele.

1.4.2 Zejména by bylo třeba přikládat stejnou váhu pracovním právům stanoveným v základních úmluvách MOP a hospodářským právům a právu volného obchodu. EU by měla vystupovat jednotně i v MOP.

1.4.3 EHSV se domnívá, že by EU měla v těchto souvislostech hrát stále aktivnější úlohu, především pokud jde o proces G20 a o vztahy s nejrepresentativnějšími institucemi OSN, v prvé řadě ECOSOCem, kde by měla hájit společné zájmy. V tomto ohledu by reforma ECOSOCu mohla umožnit pokrok a podpořit navíc i lepší viditelnost občanské společnosti v rámci této organizace.

1.4.4 Zavést účinné a trvalé politiky pro ochranu eurozóny a vytvořit náležité nástroje pro potírání spekulativních pohybů na mezinárodním poli, vymýtit daňové ráje, omezit konkurenci založenou na směnném kurzu měn, oživit hospodářský růst, vytvářet důstojná pracovní místa. Prvním významným krokem je změna článku 136 Smlouvy. Je prospěšná zejména pro unijní Evropu: zaručuje hlavní roli Komise a zapojení Evropského parlamentu, což podporuje demokratický proces. Totéž by se mělo učinit i v oblasti zahraniční politiky (změna článku 24).

1.4.5 Účast sociálních partnerů a organizací občanské společnosti je jednou z podmínek ochrany a prosazování hodnot, které jsou pro mezinárodní soužití zásadní. EU musí podporovat širokou konzultaci EHSV, občanské společnosti a sociálních partnerů s cílem usnadnit účast v budoucích řídicích strukturách mezinárodních organizací.

1.5 Bezpečnostní politika

1.5.1 Na úrovni bezpečnostní a obranné politiky je třeba posílit Evropskou obrannou agenturu, co nejdříve uvést v život stálou strukturovanou spolupráci, mimo jiné proto, aby bylo docíleno součinnosti a úspor v národních rozpočtech, přičemž se uspořené zdroje vynaloží na investice do výroby, vytváření nových pracovních míst či na snížení veřejného dluhu.

1.5.2 Nástroje v oblasti bezpečnosti a obrany, které má EU k dispozici, by mělo být možné používat a uznávat jako skutečné nástroje regionální bezpečnosti.

1.5.3 Pokud jde o bezpečnost, EU by se měla přednostně zaměřit na své sousední země a měla by uplatňovat opatření zaměřená na stabilizaci krizových oblastí a na zachování míru.

1.5.4 EHSV v této souvislosti doufá, že společné zkušenosti budou, po vzoru dohod ze Saint-Malo z roku 1998, zahrnuty do činnosti Evropské obranné agentury a stanou se součástí společné bezpečnostní politiky.

1.6 EHSV

EHSV musí mít možnost zastávat svou úlohu a přispívat k vypracování a provádění zahraniční politiky Unie. Proto považuje mj. za vhodné, aby mu opatření zahraniční politiky EU byla předkládána k vyjádření stanoviska, také proto, aby byla zaručena transparentnost a monitorování iniciativ. Proto je třeba zhodnotit veškerá stanoviska, která již Výbor k dané problematice vypracoval a která udávají směr zahraniční a bezpečnostní politiky EU, i ta, jež se týkají nástrojů spolupráce, které mohou ovlivňovat zahraniční politiku⁽¹⁾. Činnost EHSV by mohla mít v tomto směru značný účinek, neboť EHSV jedná jako prostředník při sladování aktivit členských států, EU a potřeb vyjádřených občanskou společností.

1.6.1 To je nezbytné, aby se organizovaná občanská společnost a veřejnost mohly podílet na rozhodování o tématech mezinárodní politiky, která mají bezprostřednější dopad na ekonomiku a na život evropských občanů.

1.6.2 Na mezinárodním poli může EHSV provádět politiku EU zaměřenou na využití úlohy občanské společnosti při jednáních a při uskutečňování sjednaných dohod. Na základě získaných zkušeností a již uskutečněných iniciativ se domnívá, že by měl jednak spolupracovat s partnery při navazování na mezinárodních jednání, které EU vede, a jednak se zapojit do systému uskutečňování a provádění těchto dohod, ať již se týkají přidružení, obchodu či jiného.

1.6.3 EHSV bude zejména v rámci konzultací a mezinárodních mandátů k účasti, které získá, pokračovat v navazování kontaktů s organizacemi občanské společnosti z těch zemí a regionů, na něž se politika Unie musí přednostně zaměřit.

1.6.4 Proto je nezbytné, aby byl proces konzultace EHSV v jednotlivých fázích prováděn i společnou vnější službou, aby Výbor mohl odpovídajícím způsobem vykonávat svoji funkci v zájmu občanů EU. Za tímto účelem by se mohl podepsat protokol o spolupráci mezi EHSV a společnou vnější službou, po vzoru již existujícího protokolu mezi EHSV

a Komisí, ve formě memoranda o porozumění určujícího pravidla a podmínky strukturované společné práce.

1.7 Nástroje a úloha EU

1.7.1 Využívat možnosti Smlouvy tak, aby se Unie – počínaje ESVČ – mohla stále více prosazovat na mezinárodním poli a promlouvat „jedním hlasem“, což zajistí soudržnost unijních politik navzájem i mezi EU a členskými státy a zamezí nesmírné roztržistosti, která poškozuje její image.

1.7.2 Využívat nástroje jako **posílenou spolupráci** v rámci zahraniční politiky k vytvoření skupiny průkopnických zemí, která by byla motorem stále integrovanější zahraniční politiky, a vytvořit tak pevnější a soudržnější institucionální strukturu pro uskutečňování společných cílů. Mohlo by se začít podepsáním *paktu o zahraniční politice*, jako tomu bylo v případě eura (závěry Rady z 24. a 25. března 2011).

1.7.3 EHSV se proto domnívá, že rozhodovací proces EU by měl být zdokonalen a zefektivněn, zejména i v zájmu větší viditelnosti EU na mezinárodním poli. V této souvislosti by si EHSV přál, aby EU našla správný způsob a správné návrhy, jak v zahraniční politice promlouvat jedním hlasem.

1.8 Neodkladné priority

1.8.1 Vyvinout co nejvyšší úsilí o spolupráci ze strany všech útvarů EK zapojených do zahájení činnosti *společné vnější služby*, aby se zabránilo přidání „nového generálního ředitelství“ ke stávajícím ředitelstvím.

1.8.2 Trvat na uzavření mezinárodní dohody, jež by zabránila opakování finančních spekulací, byť dosud skrytých, a to na základě návrhů, které EU přednesla skupině G20.

1.8.3 Učinit ze Středomoří prioritu neodkladných a konkrétních iniciativ EU.

1.8.4 Konkrétně provést závěry Evropské rady o strategickém partnerství Unie ze dne 16. září 2010 a 24. a 25. března 2011.

1.8.5 Zajistit konkrétní a přesné provedení článku 11 Lisabonské smlouvy a vyzvat všechny instituce k dodržování povinnosti konzultovat EHSV a k vedení úzkého dialogu o tématech, jež mohou mít přímý či nepřímý dopad na občanskou společnost, v úzké spolupráci s Evropským parlamentem a vnitrostátními parlamenty.

⁽¹⁾ Viz například stanoviska k tématu Vnější rozměr obnovené Lisabonské strategie, Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s. 41–47, Regionální integrace pro rozvoj zemí AKT, Úř. věst. C 317, 23.12.2009, s. 126–131, Posouzení dopadů na udržitelnost a obchodní politika Evropské unie, Úř. věst. C 218, 23.7.2011, s. 14–18, Finanční nástroj pro rozvojovou spolupráci (DCI) Evropské unie: úloha organizované občanské společnosti a sociálních partnerů, Úř. věst. C 44, 11.2.2011, s. 123–128, Evropský nástroj pro demokracii a lidská práva (EIDHR), Úř. věst. C 182, 4.8.2009, s. 13–18.

2. Úvod

2.1 Zahraniční politika EU může učinit výrazný pokrok v kvalitě díky nové Smlouvě, pokud to vlády umožní. Unie by tak mohla mít silnější pozici jakožto **politický subjekt** na mezinárodní úrovni. Nová Smlouva, přestože ještě neodpovídá všem objektivním potřebám Unie, vzbudila v členských státech i na globální úrovni mnohá očekávání. Nyní se jedná o to, aby byly v praxi provedeny stanovené změny a řádně se naplnila očekávání mezinárodní společnosti, jinak hrozí ztráta důvěry v EU. Dosažení tohoto cíle nebude možné bez aktivní účasti a plného zapojení občanské společnosti. EHSV získal na základě článku 11 Lisabonské smlouvy plnou legitimitu jakožto zástupce organizované občanské společnosti, aby přispíval k zahraniční a bezpečnostní politice Evropské unie, a proto ho EU a ESVC musí přímo zapojit.

3. Nový mezinárodní rámec

3.1 V minulosti hrála EU v zahraniční politice spíše okrajovou roli. Dnes má větší možnosti, které musí využít, aby zastavila svůj pokles. Úloha jednotlivých členských států je totiž vzhledem k novému mezinárodnímu rámci, který se rychle a neustále vyvíjí, stále podružnější. V Evropě je tedy zapotřebí větší solidarita a přenesení pravomocí z jednotlivých států na společný celek, tedy na celou EU, a zabránit tak soupeření mezi členskými státy, které je téměř vždy na škodu.

3.2 Evropská unie dnes více než kdy jindy čelí četným globálním výzvám, které vyžadují větší soudržnost a jednotnost záměrů, aby mohla čelit stále komplexnějším hrozbám, jež mění geopolitickou rovnováhu v multipolární svět. Na Blízkém východě, zejména pokud jde o stále ještě otevřenou otázku izraelsko-palestinských vztahů, v Íránu, Afghánistánu, Iráku, Súdánu a jinde ve světě dosud existují nevyřešené konflikty či oblasti napětí. Celá severní Afrika se zmítá v bouřích proti autoritářským režimům, jejichž vyústění lze stěží odhadnout. Bezpečnost členských států je ohrožena globálními hrozbami různého druhu, včetně náboženské nesnášenlivosti či nových jaderných programů, např. iránského.

3.3 Existují další velmi důležitými faktory, které vedou či mohou vést k nestabilitě a bouřím, jako například bezpečnost potravin, demografický růst, zvětšující se sociální nerovnosti, obchodní nerovnováha a v poslední době i boj o půdu a vzácné kovy. Ty je třeba řešit u zdroje. Všechny tyto otázky souvisí s globalizací, která však zemím mimo jiné otevřela nové příležitosti k boji proti chudobě, nezaměstnanosti atd.

3.4 EU čelí situaci, kdy je „nucena“ jednat, neboť je ve „stavu nouze“. Jenže tak musí činit hbitěji a bez otálení, lépe, než činila například v případě fondu na podporu eura, Středomoří, Blízkého východu atd. Společná zahraniční politika je účinnou protilátkou na to všechno a skvělým nástrojem k lepšímu bránění zájmů EU, jejích podniků a občanů. Krize ve Středomoří by mohla být příležitostí k zahájení společné zahraniční politiky EU.

4. Důvody a cíle zahraniční politiky a stav Unie

4.1 Díky procesu globalizace a finanční krizi vyšla najevo a vzrostla potřeba nových finančních předpisů a nutnost větší evropské a globální správy věcí veřejných, o něž se EU musí zasadit. Odtud tedy pramení, že členské státy musí jednat v úzké spolupráci a vyjadřovat se jednotně v mezinárodních organizacích, v nichž jsou zastoupeny jednotlivě a někdy i nadměrně v poměru ke svému významu v mezinárodním kontextu. Delegace Evropské unie musí být schopny zastávat postoj EU ve všech mezinárodních institucích (článek 34 Smlouvy), počínaje Radou bezpečnosti OSN (viz rozhodnutí Evropské rady ze dne 24. a 25. března 2011).

4.2 EHSV se domnívá, že aby mohla EU vykonávat svoji činnost jednotně, musí mít vzhledem k výzvám a příležitostem spojeným s globalizací společnou strategickou vizi, tj. musí si vytyčit politické priority a prioritní oblasti zájmu, jednat postupně a rozšiřovat sféru opatření v závislosti na prostředcích a schopnostech jednat. Za tímto účelem je nezbytné, aby EU definovala vlastní *strategii spojenectví* v multipolárním systému na globální úrovni. Začít by se mělo transatlantickou strategií, již je třeba konsolidovat na základě jednotné politické syntézy, vzhledem k již dlouho existujícím dvousměrným vazbám. Umožnilo by to, aby se přestaly ochlazovat vztahy mezi oběma břehy Atlantiku, čehož jsme svědky. To vše Unii zavazuje k rozhodnému a přesvědčivému výkonu její funkce, zejména aby byla podpořena multipolarita a zdravá rovnováha mezi Severem a Jihem, a to díky většímu nasazení v Latinské Americe, v Asii a zejména Africe.

4.3 EU musí být při svých rozhodnutích pozornější. Nevnímavost, s jakou se v posledních letech přistupovalo k organizacím občanské společnosti v zemích jižního Středomoří, kde nejprve barcelonský proces a poté i Unie pro Středomoří zaznamenaly zásadní neúspěch, totiž ohrožuje bezpečnost hranice, která je životně důležitá pro samotnou stabilitu Evropské unie. Unie musí k této komplexní problematice přistupovat odpovědně jako k příležitosti, vyhovět voláním občanské společnosti těchto zemí po hospodářském a sociálním růstu společnosti a podpořit upevňování demokracie a právního státu.

4.4 Tyto úvahy je třeba rozšířit i na zbytek afrického kontinentu, kde Unie nemůže nechat Číně, která je jedinou zde expandující zemí, volnou ruku a zapomenout na svoji odpovědnost vyplývající z historického a zeměpisného kontextu a musí podepsat společný pakt s celým světadílem.

4.5 Aktivnější a účinnější „zahraniční politika“ Unie, která dosud fungovala, se projevovala prostřednictvím postupného posouvání jejích geografických hranic směrem na východ a na jih. Tento proces musí být ještě dovršen probíhajícím jednáním se zeměmi na Balkáně a s Tureckem, s nímž nelze donekonečna otálet a k němuž je naopak třeba se postavit čelem – bez předsudků či bázně na obou stranách.

4.6 Je třeba jednat ve společném zájmu prostřednictvím forem partnerství se zeměmi či regiony s cílem vyváženého rozvoje, který bude stavět do středu zájmu a společných kroků „člověka“, aniž by se přitom podceňovaly *strategické zájmy Unie a jejích občanů*. EU musí neustále podporovat a propagovat obsah evropského sociálního modelu a postavit své dohody na respektování základních práv a práva na práci.

4.7 EHSV se domnívá, že existuje řada politik, které se projevují v zahraničních vztazích EU, v nichž je úloha občanské společnosti nevyhnutelná vzhledem k jejich silnému odrazu i uvnitř Unie. Máme tím na mysli právě *práva, předpisy o finančních spekulacích, měnovou politiku* (euro jakožto rezervní měna a nástroj mezinárodní hospodářské politiky), *energetickou politiku* (často používanou jako nástroj k vydírání), *politiku životního prostředí, obchodní politiku, bezpečnost potravin, bezpečnostní politiku, boj proti terorismu, přistěhovalectví, korupci atd.*

4.8 Proto by bylo důležité, aby Evropská komise – i za pomoci EHSV – poskytovala objektivní, konkrétní a účinné informace o aktivitách EU v oblasti zahraniční politiky, o jejich významu a přidané hodnotě oproti aktivitám na národní úrovni. To se často neděje, nebo členské státy podávají zkreslené informace. Proto je velmi důležité zapojit i Evropský parlament a vnitrostátní parlamenty.

4.9 Tím se riskuje, že se evropské národy budou cítit zmatené a budou si klást otázky ohledně užitečnosti a úlohy Unie. Politická třída v různých členských státech totiž často nemá zájem na zhodnocení výsledků práce prováděné v Bruselu. Více ji zajímá vlastní krátkodobé přežití, než aby se angažovala v dlouhodobém a komplexním strategickém projektu.

4.10 Evropská unie naopak zatím zůstává modelem vyváženého a udržitelného rozvoje, který staví na hodnotách práva, demokracie a mírového soužití a který je třeba rozšířit i do sousedních zemí. Její *měkká síla a transformační diplomacie* umožnily stabilizovat náš kontinent a prostřednictvím politik rozšíření a sousedství rozšířit demokratické postupy a prosperitu do mnoha zemí.

4.11 To však nemůže stačit. Evropská rada dne 16. září 2010 prohlásila, že Evropská unie musí být efektivním globálním aktérem, který bude připraven přijmout část odpovědnosti za globální bezpečnost a převzít vůdčí úlohu při vymezování společných odpovědí na společné problémy.

4.12 Unie je i nadále hlavním dárce zemím, které potřebují pomoc, a proto by měla politiku spolupráce lépe využívat. Je hlavní obchodní mocností světa a její postoje k politice životního prostředí jsou ty nejpokrokovější, jak se ukázalo na

nedávném summitu v Cancúnu. Je tedy jejím právem i povinností být v čele a usměrňovat určování nových pravidel pro mnohostranné uspořádání.

4.13 Organizace spojených národů představuje vrchol mezinárodního systému. Musíme obnovit mnohostranný přístup, abychom mohli čelit politickým a hospodářským výzvám. Ve všech mezinárodních oblastech bude nutné jednat důsledně a pomoci od základu zreformovat instituce jako MMF, Světovou banku a WTO. Dále je třeba přehodnotit a lépe zaměřit úlohu skupiny G20 s cílem lépe regulovat hospodářské a finanční transakce, což se už dlouho požaduje, a bez vytváření dalších hierarchií.

5. Bezpečnostní politika

5.1 Unie vypracovala společnou bezpečností a obrannou politiku a vytvořila nástroje na řešení krizí, přičemž zohlednila nejruznější postoje členských států. Musí hrát významnou stabilizační úlohu v sousedících zemích. Proto musí od všech států vyžadovat potvrzení a respektování zásad, z nichž vychází mírové mezinárodní soužití, neboť ze základních práv nelze slevit.

5.2 EU se již delší dobu přímo (nebo prostřednictvím svých členských států) angažuje v různých vojenských i civilních misích. Jedná se v podstatě o globální úsilí, které je někdy jen symbolické. Nástroje, které má EU k dispozici, by měly být posíleny a používány jako skutečné nástroje regionální bezpečnosti a být jako takové i uznávány. EU musí jednat konkrétně prostřednictvím všech svých nástrojů, jako jsou ESVČ a vysoký představitel / místopředseda.

5.3 Pokud jde o bezpečnost, EU by se měla přednostně zaměřit na oblast takzvaného „sousedství“: východní Evropu, Kavkaz, Balkán, Středomoří a Afriku, a měla by uplatňovat soubor opatření zaměřených na stabilizaci krizových oblastí, tzn. opatření na zachování míru, posilování institucí a hospodářský rozvoj. Občanská společnost může totiž právě v těchto oblastech hrát významnou roli při podporování mírového rozvoje. EHSV je již velmi aktivní a činí v tomto ohledu záslužnou práci.

5.4 I oblast bezpečnostní a obranné politiky, která je tradičně vyhrazena svrchovanosti jednotlivých států, má pro občanskou společnost a veřejnost v Evropě stále větší význam, a to díky strategickým, rozpočtovým a sociálním důsledkům, které příslušná rozhodnutí v těchto oblastech mohou mít.

5.5 V tomto směru musí EU a NATO rozvinout a prohloubit své strategické partnerství za účelem lepší spolupráce při řešení krizí. Společná bezpečnostní a obranná politika Evropské unie je nejen určujícím prvkem SZBP, ale je považována i za nedílnou součást nové strategické koncepce Atlantické aliance, o níž bylo rozhodnuto dne 20. září 2010 v Lisabonu za účasti nejvyšších představitelů NATO a EU.

6. Úloha EHSV

6.1 Záměrem činnosti EHSV na poli zahraničních vztahů je vyjadřovat názory organizované občanské společnosti na politiky EU v oblasti obchodu, rozšíření, rozvoje a zahraničních věcí.

6.2 EHSV neustále monitoruje vývoj vztahů mezi Evropskou unií a četnými zeměmi světa, zejména zeměmi a regiony, s nimiž má Evropská unie strukturované vztahy, a udržuje tak styky s občanskými společnostmi z těchto zemí a regionů. Byly navázány úzké vztahy s hospodářskými a sociálními partnery a dalšími organizacemi občanské společnosti ze třetích zemí, aby byly předloženy v prvé řadě návrhy týkající se hospodářských a sociálních otázek a podporovalo se posílení občanské společnosti. V této souvislosti byla přijata společná prohlášení určená politickým orgánům.

6.3 Vztahy s našimi protějšky jsou udržovány prostřednictvím stálých výborů. Existují tedy smíšené poradní výbory s kandidátskými zeměmi (Tureckem, Chorvatskem a Bývalou jugoslávskou republikou Makedonií) a se zeměmi, s nimiž byly uzavřeny dohody o přidružení (státy Evropského hospodářského prostoru). Byly zřízeny kontaktní skupiny pro země západního Balkánu, Rusko, Japonsko a země sousedící s EU na východě. Kromě toho existují monitorovací výbory, které spolupracují se svými protějšky v oblasti vztahů s Afrikou, Karibikem a Tichomořím, s Latinskou Amerikou a v rámci Unie pro Středomoří. Pravidelně se pořádají kulaté stoly občanské společnosti spolu s HSR Brazílie a Číny.

6.4 Mezi těmito konkrétními politikami rozvinul EHSV významnou činnost například v těchto třech oblastech:

- rozvojová politika: EHSV pravidelně spolupracuje s Komisí tak, že jí poskytuje příspěvek organizované občanské společnosti k následným návrhům GR Rozvoj a spolupráce, ať již ve formě stanovisek či společných doporučení formulovaných společně s organizacemi občanské společnosti ze zemí AKT;
- rozšíření EU: EHSV provádí činnost spolu s kandidátskými zeměmi a vytváří s nimi smíšené poradní výbory občanské společnosti. Tyto výbory mají za úkol poskytovat know-how, zkušenosti a informace o dosahu společných politik a o skutečném uplatňování *acquis communautaire* a fungují jako prostředníci mezi EU a sociálními a profesními organizacemi z těchto zemí;
- obchodní politika: EHSV zajišťuje monitorování výsledků jednání a jakožto „mluvčí“ organizované občanské společnosti zamýšlí monitorovat hospodářský, sociální a environmentální dopad dohod, které EU uzavřela jako

zprostředkovatel mechanismů vytvořených na paritním základě s občanskou společností v zúčastněných zemích či regionech. K tomu může docházet prostřednictvím většího zapojení do vyjednávání mezinárodních dohod EU, které musejí výslovně stanovit účast a úlohu organizované občanské společnosti.

6.5 EHSV byl mj. pověřen úkolem zapojit se do monitorování provádění obchodních dohod mezi EU a Karibským fórem (CARIFORUM), EU a Střední Amerikou a EU a Koreou. Častější obchodní jednání by měla vést k podstatnému zvýšení významu této funkce. EHSV se rovněž zabývá monitorováním evropských nástrojů pro demokracii a lidská práva a nástroje pro mezinárodní spolupráci, prostřednictvím zvláštních jednání s Komisí a za účasti Evropského parlamentu, jenž má právo tyto nástroje kontrolovat („droit de regard“).

6.6 EHSV proto může velmi významným způsobem přispět ke zlepšení soudržnosti unijních politik, jež mají stále větší dopad na mezinárodní politiku a jsou jí podmíněny. Příkladem může být úzká provázanost mezi politikami v oblasti vnitřního trhu a na mezinárodní úrovni v oblastech hospodářství a financí, měny, energetiky, životního prostředí, sociálních věcí, zemědělství, průmyslu a dalších. Činnost EHSV by mohla mít mimořádný účinek, neboť EHSV jedná jako prostředník při sladování aktivit členských států a institucí EU s potřebami občanské společnosti.

6.7 EHSV se domnívá, že tyto cíle by měly být sledovány i prostřednictvím odpovídajícího zastupování občanské společnosti a různých opatření v mezinárodních organizacích, počínaje Ekonomickou a sociální radou OSN, MOP a ekonomickými a finančními institucemi, které měly být již před drahnou dobou od základu zreformovány, aby odrážely rychlé změny, jejichž jsme každý den svědky, a aby zajistily větší transparentnost rozhodovacích procesů, pro něž často neexistují účinné systémy monitorování.

6.8 Lisabonská smlouva dává EU jako celku možnost jednat ve shodě s občanskou společností, což je model, který je třeba propagovat a zhodnotit na mezinárodní úrovni. Na základě článku 11 Smlouvy může EHSV v rámci zahraniční politiky sehrát důležitou úlohu při uskutečňování participativní demokracie, na níž Unie staví, a být pro občany výrazem a garantem *občanské diplomacie*, a to i s ohledem na **transparentnost iniciativ**. Z těchto důvodů a kvůli práci, kterou dosud vykonal na mezinárodní úrovni, se EHSV domnívá, že musí být – stejně jako již je v jiných oblastech politiky – jedním z hlavních partnerů Evropské komise (prostřednictvím nové Evropské služby pro vnější činnost (ESVC)), Parlamentu a Rady při koncipování a monitorování zahraniční politiky Lisabonská smlouva dává EU jako celku možnost jednat ve shodě s občanskou společností, což je model, který je třeba propagovat a zhodnotit na mezinárodní úrovni.

6.9 EHSV již mnoho let vyvíjí velmi intenzivní činnost na mezinárodním poli. Vybudoval síť vztahů s podobnými organizacemi v různých částech světa a zastává zásady, na nichž Unie staví, i požadavky občanské společnosti související s hospodářstvím, soudržností, partnerstvím či bojem proti diskriminaci a sociálním nerovnostem.

6.10 EHSV požaduje větší soulad mezi aktivitami různých generálních ředitelství Komise a různých orgánů EU. Dále se domnívá, že WTO by měla postavit práva na práci na stejnou úroveň jako hospodářská práva a práva volného obchodu, jelikož existují země, které neratifikovaly, neuplatňují nebo zcela ignorují základní normy MOP. Důsledky těchto rozhodnutí ponese evropská společnost, podniky a zaměstnanci. Podle EHSV by se tedy EU měla zasazovat o ambicióznější a správnější pojetí globalizace, aby se zamezilo tomu, že se obnova bez vytváření pracovních míst stane pravidlem.

6.11 EHSV je toho názoru, že organizovaná občanská společnost musí být aktivněji zapojena do otázek mezinárodní politiky prostřednictvím přímého spojení a pravidelné

konzultace ze strany ESVČ. EHSV chce zabránit tomu, že občané Unie nebudou řádně informováni o událostech, které se jich přímo dotýkají.

6.12 V tomto smyslu může EHSV sloužit jako prostředník, který pozdvihne na evropskou úroveň diskusi o těch otázkách, jež již nelze řešit na úrovni států. Jedná se o migraci, energetiku, sousedství, životní prostředí, demografickou změnu, korupci, sociální otázky, potraviny, obchod a rozvoj apod. EHSV navíc může zajistit, že tyto diskuse budou viditelné i poté, co by hrozilo, že kvůli ostatním naléhavým otázkám zmizí z evropské agendy.

6.13 EHSV může evropským institucím poskytnout i zkušenosti a schopnost analyzovat konkrétní politiky EU z nových hledisek souvisejících se specifickými zájmy zainteresovaných sektorů, kterými mohou být: podpora sociální ekonomiky ve třetích zemích, zájmy zemědělců v mezinárodním obchodě s potravinami, úloha občanské společnosti v rozvojové politice, hospodaření s vodou na mezinárodní úrovni, mezinárodní obchod se zemědělskými produkty v rámci WTO, malé podniky, sociální soudržnost, regionální integrace atd.

V Bruselu dne 27. října 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON
